

venciji blagodušnega nadvojvode Ivana, blaženega spomina, pridobiti. O narodnosti slovenski se pa tedaj še skoraj govoriti ni moglo. Kmet je trdno spal, da se mu o slovenstvu še sanjalo ni; ravno tako meščan in tržan; nasprotno, tako imenovani „purgerji“ so se ponašali s tem, če so znali malo nemško tolči in zaničevali druge, ki tega niso znali. Še skupnega imena Slovenci niso poznali; in koliko boja je bilo pozneje zavolj samega imena. Pisalo se je pa v treh različnih pisavah, v bohoričici, metelčici in dajncici, vsako po svojem posebnem narečju, in kako malo je bilo takrat na slovenskem mož, ki so kolikor toliko znali pravilno pisati slovenski jezik. Sam dr. Janez Bleiweis kot urednik „Novic“ moral se je še le sproti učiti jezika, ker v tedanjih šolah od slovenščine ni bilo niti sledu. Tak je bil čas, take razmere, ko so začele izhajati „Novice“, tedaj edini list za vse Slovence, ki je le z veliko težavo dobil privoljenje izhajati, in bil potem vedno odvisen od samovolje ojtrega policijskega cenzorja. In kako skromen je bil ta list; v majhnem formatu štiri strani za celi teden; jezik okoren in nepomagljiv!

Ali glejmo, kako je zdaj čez 50 let! Kolika prememba!

Preobširno bi bilo, ko bi hoteli naštevati vse, kar se je od tedaj predrugačilo. Ne bomo omenjali prevažne pravice svobodnega tiska, ter koliko časnikov, listov in knjig zdaj pod nje varstvom izhaja leto za letom na Slovenskem; ne bomo govorili o pravici snovati družbe in društva, ter napravljati javne shode, ki omogočuje vsakemu stanu očitno braniti in pospešavati svoje koristi; niti drugih ustavnih pravic ne bomo omenjali; izpregovoriti pa hočemo o napredku našega jezika in ž njim naše slovenske narodnosti. Kako čudovito se je olikal v tem času in obogatil naš jezik in to proti kakim zaprekam! Nasprotovala mu je skoraj neprestano na vso moč državna birokracija; zatirali so ga tujci, preganjali in zasmehovali domači odpadniki in nevedneži. Vendar slovensko rodoljubje se ni dalo ostrašiti. Z lastno močjo, z neupogljivo srčnostjo je ono usposobilo svoj jezik za vse predmete javnega življenja in ga postavilo v eno vrsto z drugimi kulturnimi jeziki. Komaj bo najti v svetovni zgodovini enake primere, da bi bil tako majhen narod v tako kratkem času pri taci težavah svoj jezik povzdignil do tolike stopinje izobraženja in veljave.

Ako se zdaj vprašamo, kako je prišlo do tako srečnega preobrata za našo narodnost, moramo priznati, da poleg božje milosti, ki je čula nad nami, dala je prvi in najmočnejši podvig svobodoljubna sapa, ki je zavejala po Evropi 1848. leta, sapa pravega liberalizma, ki je odpihala stanovske predpravice, oprostila kmeta fevdalnih spon in položila temelj državnemu absolutizmu.

Tisti, ki dandanašnji toliko zabavljajo liberalizmu in ga dolže vseh nadlog, ki tarejo današnji rod, pač ne vedo, kaj delajo; ne vedo, da nesrečnih vojskâ in velicij državnih dolgov, vladajočega militarizma in ne vselej srečnih trgovinskih pogodeb, ter vsled tega rastočih davčnih bremen in socijalnih stisk in slednjič nesrečnih

narodnostnih preprirov ni kriv liberalizem, ampak ravno to, da se mogotci, ki imajo oblast v rokah, ne ravnaajo po njegovih načelih, katera dajó vsakemu svoje; ampak delajo ravno nasprotno.

Druga moč, ki je dajala naši narodnosti rast in pomogla srečno odbijati sovražne napade, to je bila sloga med posvetnimi in duhovskimi rodoljubi, za katero so „Novice“ delale ves čas do današnjega dne in katere nam je danes ravno tako treba, kakor pred 50 leti, če hočemo ohraniti, kar smo si s težavami priborili, ter napredovaje doseči, kar nam še manjka.

Zato bi bilo na pravem mestu izpregovoriti resno besedo tistim, ki so jeli v novejšem času po nepotrebnem vero mešati v našo narodno borbo, ter s tem cepiti naše dušne in gmotne moči, ko bi se nadjali, da nas hoté poslušati. Žalibog, da se nam zdi, da je za zdaj vsak opomin v tem oziru zastoj.

Vendar bi pa svetovali tistim, ki z brezvercem pitajo vsacega narodnjaka, ki se ne vklanja brezpogojno njihovi volji, naj ne slikajo hudobca na steno. Zakaj nikdar ni vera v večji nevarnosti, kakor takrat, kedar se nje čuvaji ne ravnaajo po nje naukih. Ti naj ne zabijo, kako ojstro zapoveduje Kristus spravo brata z bratom in s kako ojstro sodbo preti on vsakemu, ki žali svojega brata, če tudi le s tem, da mu pravi: raka.

Če tisti, ktere imenuje Kristus sol zemlje, ne čislajo njegovih zapovedij, kaj hočejo drugi? Sapienti sat!

Politični pregled.

Katoliški shod se je te dni vršil v Krakovem. Udeležili so se Poljaki in Rusini in je bil prav dobro obiskan.

Pernanentni odseki. — Odsek za davčno reformo in pa odsek za spremembo kazenskega zakona sta že končala svoja dela. Obrtni odsek pa zaslišuje še nadalje izvedence raznih obrtnih strok. Češki izvedenci so odgovarjali v češčini in je zaradi tega bila težava, ker v začetku tiste seje ni bilo nobenega češkega poslanca, da bi odseku tolmačil. Vsi so naglašali, da se obrt na Češkem poprej ne povzdigne, da se obnovi češko državno pravo. Po njih mnenji tudi obrtne stvari ne spadajo v državni, temveč v deželni zbor.

Shod konservativnih poslancev na Dunaji. — Nekateri konservativni poslanci so na Dunaji imeli posvetovanje, kako bi v bodoče postopali. Pri tem shodu se je kazala velika nezadovoljnost proti vladi, posebno proti učnemu ministru. Govorilo se je o opoziciji. Tega shoda sta se udeležila menda tudi dva slovenska poslanca. Tretji se pa ni baje povabil, kar gotovo ni odobravati, če je resnica. O naših narodnih pravicah se pri tem shodu tudi ni govorilo, temveč le bolj o verski odgoji v šoli. Sklepi tega shoda se jeseni predlože Hohenwartovemu klubu, in tedaj kaj več izvemo o njih.

Srednja stranka se snuje na Češkem. Kakor že vemo, ima grof Taaffe veliko veselje za srednje stranke. Sedaj baje hoče razcepiti češko veleposestvo. Iz jednega dela bi se napravila nova stranka, katera bi hodila bolj z levičarji, kakor hodi podobna stranka na Moravskem. Vodja novi stranki bi bil knez Windischgrätz, kateri je bil te dni imenovan tajnim svetnikom. Če se osnuje taka stranka, Čehi zgube večino v deželnem zboru in zanje nastopijo žalostni časi.

Narodna stranka na Moravskem. — V Brnu se je osnovalo deželno narodno društvo, katero bode vodilo politično gibanje narodne, to je staročeške stranke na Moravskem.

Pri tem shodu se je posebno naglašala škodljivost mladočeške razdirajoče politike. Dr. Fanderlik je dokazal, da je potrebno, da se obnovi prejšnja desnica. S tem se bi preprečila popolna zmaga levičarjev. Predsednikom novega društva so izvolili dr. Šroma

Narodno gibanje na Ogerskem. V kratkem bode več slovanskih in rumunskih shodov na Ogerskem. Ti shodi niso po volji ogerski vladi. Posebno se boji, da bi morda k kakemu slovaškemu shodu ne prišel kak Čeh. Zaradi tega je pa zapretila, da bode vsak shod razpustila, k kateremu pride kak neogerski državljani

Nemčija. — Ožje volitve v državni zbor so končane. Kakor vlada računa, priborila si je za svojo vojaško predlogo večino. Ker pa vlada za svoje računa tudi Poljake in protisemite, o katerih se pa še ne ve, kam se bodo obrnili, ni še prav nič gotovega, kako izpade glasovanje o vojaški predlogi. — Dne 4. t. m. je cesar otvoril državni zbor s prestolnim nagovorom, v katerem je poudarjal, da je razmerje mej Nemčijo in inozemstvom neskaljeno in prijateljsko. Nadalje prestolni govor naglašava potrebo, da se vsprejme vojaška predloga, s katero edino se more Nemčija povzdigniti v gospodarskem in političnem oziru.

Nemčija in Rusija. — Ruski carjevič mudi se zdaj v Londonu. Govori se, da se mu je nemški cesar nalašč ognil v Kiel, ko je ta potoval skozi Berolin. Vzrok temu delajo Kalnokyjeve izjave v avstro-ogerski delegaciji glede odnosajev mej Avstrijo in Rusijo. Z druge strani se pa zopet zatrjuje, da nemški cesar ni vedel za potovanje carjevičevo preko Berolina in sedaj se poroča, da se nemški cesar in carjevič gotovo snideta, ko se bode carjevič vračal iz Berolina.

Srbija. — Čuje se, da se nameravata Aleksander, kralj srbski in srbski pretendent princ Peter Karagjorgjevič sporazumeti. Vest ta ni dosti verojetna, ker je nasprotstvo mej Obrenoviči in Karagjorgjeviči preveliko in se poslednji gotovo ne odpovedo radi svojim namišljenim pravicam do srbskega prestola. — Srbska skupščina je začasno odnehala od zatožbe ministerstva Avakumovičevega. Radikalci boje se namreč nevspeha v tej zadevi, ker bi zatoženo ministerstvo po ustavi lahko samo odbralo sebi prijazne sodnike, ki bi jib najbrže zatožbe oprostili. Stvar se je za zdaj sicer začasno odložila, a sploh je dvomiti, da bi se še kedaj obravnavala.

Anglija. — Gladstone je uvidel, da posvetovanj, kakor se vrše v dolnji zbornici glede homerule, ne bo ne konca, ne kraja. Že do trideset sej je bilo in še le štirje paragrafi so rešeni. Predlagal je torej v zbornici resolucijo, po kateri smejo posvetovanja o homeruli trpeti najdalje do 27. julija t. l. Konservativci t. j. vladi nasprotna stranka se je tej resoluciji močno upirala, ki se je pa vkljub temu vsprejela z 31 glasovi večine. Zbornično predsedstvo imelo bo torej zdaj pravico posvetovanja požuriti in nepotrebne govore, ki so le zavlačevali razpravo, odkloniti. Ko bi 27. julija ne bi bili še vsi paragrafi homerule vsprejeti, bodo se o ostalih kar brez razprave glasovalo.

Francija. — Komaj se je malo podela panamska afera, že so gotovi krogi poskrbeli za drugo umazano perilo, ki naj bi se pralo pred zbornico. Francoski list „Cocarde“ je minoli teden prinesel vest, da je iz pokladnice angleškega veleposlaništva ukradenih več važnih papirjev, katere imajo baje sedaj v rokah nekateri francoski poslanci. Iz teh papirjev je razvidno, da je več francoskih poslancev dobilo večje zneske od angleškega veleposlaništva, da so pospeševali politiko, ki je bila v korist Angliji. Francoski poslanci, ki so prišli v last teh papirjev so v namen, da uničijo svoje podkupljene tovariše, nesli te papirje k ministru vnanjih stvari, toda ta jih ni hotel pogledati, češ, da on ne pogleda papirjev, ki so ukradeni pri veleposlaništvu prijateljske države. Stvar prišla je tudi v zbornici na vrsto. Millevoje je stavil o tej zadevi interpelacijo. Ker se pa vsebina pisem ne vjema povsem s fakti

nastalo je po zbornici občno mnenje, da so pisma ponarejena. Tudi minister vnanjih stvari je zastopal to mnenje. V vsem zdelo se je pa večini zbornice nevarno razpravljati o tej kočljivi stvari, kajti škodovalo bi se lahko vnanji politiki Francoske. Preko interpelacije stopilo se je torej na dnevni red z veliko večino. — Kakor se sedaj trdi so pisma zares ponarejena. Že sama neumna vsebina njihova jih izdaja za taka. Pisma ponaredil je neki Norton. Služboval je pri nekem angleškem veleposlaništvu, od česar pribaja, da so pisma pisana na papirji angleškega veleposlaništva. Norton prodal je ta pisma Millevoju in tovarišem za 35.000 frankov. Millevoje in tovariši so vsled svojega poraza, da se jim škandal ni posrečil, odložili svoje mandate in se nekateri popolnoma odtegnili političnemu življenju Norton, ki je pisma ponaredil in urednik Richard, ki je pisma prijavljal v „Cocarde“ izročila sta se sodišču. — V dolnji zbornici angleški je parlamentarni tajaik Grey izjavil, da ni res, da bi bili pri angleškem veleposlaništvu ukradeni kaki papirji. Tu gre, rekel je, gotovo za kake ponaredbe.

Obrtnija.

Kako zidajo v Čikagu.

Znano je, kako naglo se je razvilo mesto Čikago in kako podjetni so njegovi prebivalci, ki ravno sedaj vabijo vesoljno zemljo na obisk svoje svetovne razstave. O gradnji tamošnjih novih hiš prinašajo listi v zadnjem času zanimive podatke, s katerimi hočemo nekoliko seznaniti naše čitatelje. V obližji svetovne razstave so v minolih mesecih postavili 279 hotelov za tujce s 33.945 sobami! Kakor gobe iz tal, tako rastejo hiše krog razstave. Da je pri taki naglici solidnost zidanja jako površna, si lahko vsak sam misli. Dve hiši sta se sesedli v teku 24 ur, ko so djali strehe nanje. Zidani sta bili na pilote, katere so zabili v zmrznjena tla; ko se je zemlja otajala, so polezli koli nejednakomerno v tla in ponosna palača se je zgrudila kot hiša iz kart. Druzega dne je bilo podvojeno število delavcev na mestu, ki so takoj odstranili razvaline in pričeli z novo hišo. Mnogo vplivnih oseb se je oglasilo v Čikagu, ki so trdili, da je večina novih hotelov isto tako slabo zidana, kakor porušena dva. Javno mnenje je imelo prav, kajti blizu omenjenih hotelov se je zgrudila palača „Plymonth-Hotel“ s tremi nadstropji in 165 sobami. Dan pozneje se je porušila lesena „Panorama“, visoka 16 metrov, ki je bila tudi skoro uže zgotovljena.

Bralec sedaj razvidi, kako daleč sega solidnost ameriška, ako potujemo na svetovno razstavo v Čikago, je treba take slučaje imeti pred očmi in raje poiskati stare, pripoznane hotele, kakor te nove, sumljive proizvode čezmorske stavbinske umetnosti. Tudi glede ognja so omenjene stavbe v dokaj večji nevarnosti, kakor naši hoteli. Vse sestoji večinoma iz lesa in gipsa, s katerim zamažejo in zalijejo razpoke in špranje med lesom. Ako se v takem hotelu vname ogenj, gori v 10—15 minutah vsa zgradba, kakor bi jo s smolo polil. Velikanski predori, po katerih vozijo goste v razna nadstropja, privedejo ognju kakor mehovi ogromne množine zraka in ves